

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Commissie voor de milieueffectrapportage
Arthur van Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

**Directoraat Generaal
Landelijk Gebied en Stikstof**

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/Inv

Ons kenmerk
DGLGS / 27784054

Uw kenmerk
3675

Bijlage(n)

Datum 30 juni 2023
Betreft Reactie op advies inzake NRD planMER NPLG

Geachte Voorzitter,

Voor het NPLG wordt een milieueffectrapport opgesteld, een planMER. De eerste stap om te komen tot een planMER is het opstellen van een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). Daarin staat welke onderwerpen (reikwijdte) in het planMER onderzocht worden en met welke diepgang (detailniveau). Tussen donderdag 16 maart en 27 april 2023 lag de NRD ter inzage. Gedurende deze periode kon iedereen die dat wilde een zienswijze op de concept NRD indienen via de website [PlatformParticipatie.nl](https://platformparticipatie.nl). Maatschappelijke organisaties konden ook deelnemen aan participatiebijeenkomsten waarin de inhoud van de NRD toegelicht werd. Er werden 15 zienswijzen ingediend. De Nota van Antwoord bevat mijn reactie op de zienswijzen op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) van de planMER voor het NPLG.

Ik heb u gevraagd te adviseren over de benodigde inhoud van het op te stellen planMER. Allereerst wil ik u bedanken voor uw uitgebreide en zorgvuldig opgestelde advies. Ik ben onder de indruk van uw analyse van het complexe beleidsproces, waarin wij werken aan de totstandkoming van het NPLG met planMER. Ik constateer dat uw advies zich niet beperkt tot de NRD met de onderzoeksopzet voor het planMER, maar ook richt op de ontwikkeling van het NPLG als beleidsvoornemen. Dat laatste is formeel misschien niet helemaal uw taak, maar ik heb er begrip voor in het licht van het complexe beleidsproces en ik waardeer het zeer. Uw advies, evenals het adviesgesprek dat u met het programmateam hebt waarin beider visies op het advies zijn gedeeld, is voor ons van grote meerwaarde.

Met deze brief laat ik u graag tussentijds weten hoe wij uw advies benutten voor de verdere ontwikkeling van het NPLG als beleidsvoornemen en op welke manier wij uw advies benutten voor het onderzoek voor het planMER. Dat doe ik aan de hand van de zes punten die u in uw advies noemt.

- 1. Een duidelijke afbakening van het doel van het NPLG en de samenhang met andere plannen en programma's.** De volgende punten zijn hierbij essentieel:
  - Het NPLG is een programma onder de overkoepelende NOVI. Formuleer en onderbouw daarom de specifieke opgave, doelen en kaders voor het NPLG vanuit de NOVI.

- *Geef een overzicht van wetgeving en beleidsprogramma's die kaders, randvoorwaarden en doelen stellen voor het NPLG, en beschrijf de onderlinge verbanden.*

Dit advies volg ik op in de verdere uitwerking van het NPLG. Ik verduidelijk de relatie tussen het NPLG, de doelstellingen en principes voor het landelijk gebied in de NOVI. Ik zorg voor het verhelderen van de terminologie die we hanteren in het NPLG voor "NPLG-doelen" en de doelstellingen van het NPLG voor de programmatische aanpak van de transitie van het landelijk gebied. De onderlinge verbanden met andere beleidsprogramma's en wetgeving zullen in het NPLG nader worden beschreven. Het planMER zal hier op aansluiten.

2. Een beschrijving van de voorgenomen activiteit en een breed onderzoek naar structurerende keuzes om richting te geven aan provinciale programma's. De volgende punten zijn hierbij essentieel:

- *Geef aan of en hoe het NPLG stuurt en geef aan of dit via doelen en/of via structurerende keuzes gebeurt. Beschrijf hoe deze zich verhouden tot provinciale gebiedsprogramma's.*
- *Onderzoek structurerende keuzes die aansluiten bij de brede hoofdpoging van het NPLG, in ieder geval vanuit de perspectieven natuur, landbouw en andere sectoren, klimaatneutraal in 2050 en 'Water en Bodem Sturend'.*
- *Onderzoek andere vormen van sturing, zoals meer direct doorwerkende keuzes op gezondheid, dwingende doelen en normering en beprijzing van uitstoot.*

Dit advies volg ik op in de verdere uitwerking van het NPLG door de verhouding tussen de doelen die bereikt moeten worden en de sturing op de samenhangende transitie van het landelijk gebied via de structurerende keuzes nader te beschrijven. Ik maak duidelijk dat het Rijk met het NPLG kaders stelt voor de programmatische aanpak van de transitie van het landelijk gebied. Binnen dat kader geven de provincies uitvoering aan maatregelen in hun provinciale gebiedsprogramma's.

U constateert dat de NRD ruimte laat om in een aanvullend spoor andere structurerende keuzes te onderzoeken. Die mogelijkheid is louter bedoeld om het planMER aan te laten sluiten op het NPLG, wanneer daarin nog wijziging nodig is vanwege van de uitkomsten van enkele nog lopende beleidsprocessen. Het NPLG beoogt samenhang te brengen in de uitvoering van rijksbeleid en de inspanningen om te voldoen aan internationale verplichtingen op het gebied van natuur, water en klimaat.

De structurerende keuzes geven hier invulling aan en worden onderzocht in het planMER. De structurerende keuzes komen tot stand in een zorgvuldige beleidsvoorbereiding en sluiten aan op sectorale beleidsinstrumenten en lopende beleidsprocessen. Ik ga er vanuit dat deze structurerende keuzes voldoen om de beoogde samenhangende transitie van het landelijk gebied tot stand te brengen via de provinciale gebiedsprogramma's. Ik zie geen reële beleidsruimte om tot andere structurerende keuzes te komen en laat deze daarom niet onderzoeken in het planMER.

Uw advies om de structurerende keuzes uit de Kamerbrief Water en Bodem Sturend die relevant zijn voor het landelijk gebied te onderzoeken neem ik ter harte. Ik ga na of het planMER op dit punt aanvulling behoeft.

U adviseert een grotere variatie te onderzoeken van de sturingskracht van structurerende keuzes. Ook op dat advies beraad ik mij. Ik ga na of er variaties op structurerende keuzes geformuleerd kunnen worden waarvan verschil in sturingskracht verwacht kan worden en die in het planMER kunnen worden meegenomen.

3. Een vergelijking van samenhangende alternatieven. *Onderzoek samenhangende beleidsalternatieven om de doelen te halen. Ontwerp bijvoorbeeld verschillende alternatieven op basis van de NOVI, of bouw alternatieven op met structurerende keuzes die steeds een stap extra zetten op weg naar het doelbereik voor natuur, water en klimaat.*

In het onderzoek voor het planMER wordt gekeken naar variaties op structurerende keuzes door middel van een gevoeligheidsanalyse. In het verlengde van de reactie op uw tweede advies zie ik geen reële beleidsruimte voor andere structurerende keuzes, noch voor één samenhangend alternatief op het beleidsvoornemen te dat een realistisch beleidsalternatief kan vormen. Aan uw advies hoop ik wel op een andere manier invulling te kunnen geven. Ik ben voornemens de uitkomsten van de gevoeligheidsanalyses op variaties van de verschillende structurerende keuzes en hun onderlinge beïnvloeding in een matrix inzichtelijk te maken. Daarmee kan ik in samenhang nagaan of ik het beleidsvoornemen kan optimaliseren door aanscherping van de formulering van structurerende keuzes.

4. De milieugevolgen van het voornemen en de alternatieven en de mate waarin ze bijdragen aan de doelen. *De volgende punten zijn hierbij essentieel:*

- *Vergelijk de milieugevolgen van alternatieven met de referentiesituatie (de huidige situatie en trends in het landelijk gebied). Laat zo zien welke positieve en negatieve gevolgen optreden, en kijk hoe negatieve gevolgen zoveel mogelijk te beperken zijn.*
- *Geef het doelbereik weer, zowel van de structurerende keuzes als van de provinciale gebiedsprogramma's. Laat zo zien hoe de alternatieven maximaal kunnen bijdragen aan de verbetering van het milieu.*
- *Beoordeel hoe de effecten en het doelbereik zich ook op de lange termijn ontwikkelen.*

De Commissie beveelt bovendien aan om in het MER sociale en sociaal-economische effecten in beeld te brengen.

In het planMER worden de milieugevolgen van het voornemen met de referentiesituatie vergeleken voor de effectbeschrijving. Ik onderzoek de variaties op structurerende keuzes, onder meer zoals aangegeven in reactie op uw derde advies, met een gevoeligheidsanalyse waarin negatief, neutraal of positief effect ten opzichte van het voornemen in beeld wordt gebracht. Daarmee meen ik aan te sluiten bij uw advies. Uw oproep om ook naar doelbereik te kijken volg ik niet. De

uitvoering van maatregelen in de provinciale programma's moet leiden tot het doelbereik en dat kan op dat niveau worden beoordeeld. Het onderzoek voor het planMER beschrijft de mogelijke effecten van het NPLG voor indicatoren die zijn geselecteerd in het verlengde van de doelen die bereikt moeten worden.

Daarnaast voert het PBL een ex ante evaluatie aan de hand van de provinciale gebiedsprogramma's.

De sociale en sociaal-economische effecten worden door provincies in beeld gebracht aan de hand van de gebiedsprogramma's. Het onderste deel van het Rad voor Leefomgeving wordt in het onderzoek voor het planMER beperkt meegenomen. Ik ga na of en op welke wijze ik deze effecten kan beschrijven.

5. Inzicht in onzekerheden en de wijze van monitoring en evaluatie. De volgende punten zijn hierbij essentieel:

- *Beschrijf hoe onzekerheden een plek krijgen in de besluitvorming.*
- *Geef aan hoe en waarop wordt gemonitord en hoe bijgestuurd kan worden.*
- *Geef aan wie verantwoordelijk is en waarvoor.*
- *Beschrijf hoe met verschuivende inzichten, bijvoorbeeld over negatieve milieugevolgen en het bereiken van de doelen, omgegaan kan worden, zowel regionaal als nationaal.*

De wijze van monitoring en evaluatie zal worden omschreven in NPLG. In het planMER wordt deze voorgenomen monitoring ook opgenomen. In het planMER breng ik tevens in beeld welke onzekerheden daarin bestaan voor wat betreft de monitoring van de milieueffecten.

6. Een zelfstandig leesbare en voor alle betrokkenen begrijpelijke samenvatting van het MER. *Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER en laten zien wat de gevolgen van alternatieven/varianten zijn, en wat dit betekent voor het milieu en de leefomgeving.*

Ik deel het belang van een goede samenvatting en zal daarin voorzien.

Ik heb deze tussentijdse reactie op uw advies willen geven in samenhang met de Nota van Antwoord op de ingediende zienswijzen op de NRD voor het planMER van het NPLG. Ter informatie stuur ik deze in de bijlage mee. Ik publiceer het planMER gelijktijdig met het Ontwerp NPLG en zie uit naar uw advies daarop.

Christianne van der Wal-Zeggelink
Minister voor Natuur en Stikstof